

ERHVERVSJURA

Så var der den om damen, der ville tørre puddelhunden i mikroovnen

DOM: Højesteret har afsagt dom i en sag, der kan lede tankerne hen på erstatningsafgørelser i USA. Den danske sag handlede om et forkeret monteret varmelegeme i en friturekoger. Sælgeren af køkkenudstyret blev gjort erstatningsansvarlig for omkostningerne ved en omfattende brand.

LARS BO LANGSTED
professor,
Juridisk Institut,
Aalborg Universitet

finans@finans.dk

Vi kender vist alle vandrehistorierne fra USA om vanvittige erstatningsafgørelser. Der er f.eks. den om damen, der havde vasket sin puddelhund og derefter puttet den i mikroovnen for at tørre den. Da hunden (ikke overraskende) døde, søgte damens firmaet, som havde produceret mikroovnen, fordi de ikke i brugsanvisningen havde advaret imod at tørre levende dyr i ovnen. Hun vandt – vil legenden vide.

Det samme gjorde manden, der havde sat fartpilotten til, medens han kørte i sin autocamper, hvorefter han gik om bagved for at lave kaffe. Også her skulle producenten af camperen angiveligt være blevet dømt, fordi der ikke var advaret imod at forlade rattet på en kørende bil med fartpilotten sat til.

Uanset hvor meget (eller snarere lidt), der måtte være af sandhed i disse historier, rummer de et element af en reel problemstilling: Hvilke fejlbetjening kan man kræve, at en producent af en vare kan forudse, og hvilke forholdsregler kan man da kræve, at producenten indbygger i produktet eller advarer om i brugsanvisningen?

Det havde den danske Højesteret en anledning til at tage stilling til for tre uger siden.

Baggrunden for sagen var, at der var opstået ildebrand i en pølsevogn. Branden var opstået i en friturekoger. Den medhjælper, der skulle betjene friturekoger, havde først tømt den for gammel olie, gjort den ren og derefter hældt ny olie i. Hun forlod så vognen for at lave noget andet, medens olien blev varm.

Bedst som hun stod, hvorfra hun ikke kunne se friturekoger, kom der en anden person løbende og sagde, at der var gået ild i friturekoger. Medhjælperen prøvede at lægge et viskestykke over, men forgæves. Kogekarret udbrændte, og der kom skader på pølsevognen til et samlet beløb af omkring 1 mio. kr.

Det viste sig undervejs i sagen, at friturekoger havde været samlet forkeret,

og at det var grunden til, at branden var opstået. Når man samlede koger, skulle varmelegemet således være nederst, og derover skulle der være en dækplade med huller. Men i sagen var dækpladen blevet anbragt nederst og varmelegemerne ovenpå.

Medhjælperen forklarede, at hun havde dækket varmelegemerne med den nye olie og sikret sig, at der ikke var mere olie i, end der måtte være.

Når varmelegemerne imidlertid var forkeret placeret, var der en meget større risiko for, at en del af varmelegemet ville komme til at stikke op over olien. Hvis det skete, ville oliedampene højst sandsynligt blive antændt med en voldsom brand til følge.

Da der ikke kunne findes nogen fejl ved friturekoger, og termostaterne virkede, som de skulle, måtte man lægge til grund, at det netop var det blotlagte varmelegeme, der havde antændt dampene og dermed forårsaget branden.

Branden var med andre ord opstået som følge af, at enten ejeren af pølsevognen selv eller en af hans med-

hjælpere på et tidspunkt havde samlet friturekoger forkeret.

Den medhjælper, der havde været på arbejde, da branden opstod, sagde, at hun ikke havde haft skilt koger, og at det derfor ikke kunne være hende, der havde samlet den forkeret.

Det var da også ligegyldigt for retssagen, for det lå nu klart, at friturekoger ikke havde været mangelfuld eller defekt (i dette ords normale betydning), da ejeren købte koger, og at den brandudløsende fejl var foretaget af ejeren/brugeren selv.

Og her er vi for så vidt tilbage ved puddelhunden: Hvad skal producenten af et potentielt farligt produkt egentlig gøre for at sikre brugeren imod fejlbetjening?

I den brugsanvisning (der fyldte en A4-side), som fulgte med friturekoger, havde der bl.a. stået:

»Før apparatet tages i brug første gang: Placer varmelegemer nederst og derefter hulpladen.

VIGTIGT! Varmelegemerne skal være dækket af olie, og dækpladen (med huller) skal være monteret

over varmelegemerne, når den er tilsluttet strøm.«

Producenten havde således instrueret brugeren i, at varmelegemet skulle være nederst, og at dette var vigtigt. Der stod dog ikke – som sagsøgerne fremhævede under sagen – noget om, at det kunne forårsage brand, hvis man ikke fulgte brugsanvisningen.

Et andet og, skulle det vise sig, mere centralt spørgsmål var så, om producenten kunne (og burde) have konstrueret friturekoger sådan, at det slet ikke var muligt for brugeren at samle koger forkeret, sådan som det var sket.

Bl.a. for at belyse dette spørgsmål var der indhentet syn- og skønserklæringer.

På spørgsmålet: »Skønsmændenes bedes redegøre for, om det er umuligt eller kompliceret at konstruere apparatet således, at bundristen ikke kan placeres under varmelegemet eller med en anordning, der medfører, at opvarmning af frituren ikke kan finde sted, hvis bundristen er placeret under varmelegemet,« svarede skønsmændene ikke uden lune: »Intet er umuligt.«

Så tilføjede han: »Det

Hvilke fejlbetjening kan man kræve, at en producent af en vare kan forudse?

Lars Bo Langsted

synes endda meget simpelt at udbygge apparaturet, så opvarmning af fritureolien ikke kan finde sted, hvis bundristen er placeret under varmelegemet.« Mellemhandleren, der ifølge reglerne om produktansvar hæfter for producentens fejl, var blevet frifundet både i byretten og i landsretten, men Højesteret ville det anderledes:

»Højesteret finder, at producenten af friturekoger burde have indset, at det var en nærliggende risiko, at en bruger af friturekoger kunne samle den forkeret med den nævnte betydelige risiko for brand. Det fremgår af skønsmændenes svar ... sammenholdt med hans forklaring for landsretten, at det var ukompliceret at konstruere friturekoger, så den ikke kan tændes, hvis den er samlet forkeret.«

Her tilføjer Højesteret, at producenten i øvrigt havde ændret konstruktionen nogle år senere, så det ikke længere er muligt at fejlplacere varmelegemet.

Højesteret fandt på den baggrund: »... at friturekoger var behæftet med en konstruktionsfejl, idet den ikke havde den sikkerhed, som man med rette kan forvente, og at det var uforsvarligt af producenten at bringe et produkt, der indebar en sådan fare, i omsætning.« Det forhold, at det af brugsanvisningen fremgik, at det var vigtigt at placere varmelegemet korrekt, kunne »ikke medføre«, at mellemhandleren blev frifundet for ansvaret.

Det har givetvis været af betydning for resultatet, at den risiko, som man med en lille ændring af konstruktionen kunne undgå, var noget så alvorligt som en voldsom brand, og at risikoen ikke krævede en helt usædvanligt og uforudseligt tankeløs/tankekømt bruger for at blive realiseret, men blot at brugeren ikke havde brugsvejledningen lige ved hånden eller i tydelig erindring.

Vi er heldigvis stadig meget langt fra puddelhunden og fartpilotten.

Der går vandrehistorier om erstatningssager i USA efter utilsigtet brug af elektroniske apparater. Bl.a. skulle en puddelhund som denne have fået en skæbnesvanger tur i en mikrobølgeovn.

Arkivfoto: Morten Langkilde/Polfoto

